

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра німецької мови

Дипломна робота магістра

з теми

**«ЗАСТОСУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО МЕТОДУ У НАВЧАННІ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ»**

Виконала: здобувачка вищої освіти другого
(магістерського) рівня групи Nim1-M20
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і
література (німецька)
за освітньою програмою “Середня освіта
(Німецька мова і зарубіжна література)”

Божок Інна Василівна

Керівник: **Кушнерик Володимир Іванович**
доктор філологічних наук, професор кафедри
комунікативної лінгвістики та перекладу

Кам'янець-Подільський

2021

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Формування навички сприймання і породження висловлювань.....	6
1.1. Засвоєння граматичної будови.....	7
1.1.1. Граматичні структури і структурна група.....	7
1.1.2. Етапи оволодіння граматичними структурами.....	12
1.1.3. Програми засвоєння граматичних явищ.....	16
1.1.4. Система вправ.....	20
1.1.5. Узагальнення граматичного матеріалу.....	24
Висновки до першого розділу.....	26
Розділ 2. Урок німецької мови.....	27
2.1. Навчальна діяльність з оволодіння іноземною мовою.....	27
2.2. Зміст навчальної роботи учнів на уроці.....	31
2.3. Структура уроку німецької мови.....	34
2.4. Організація вправ на уроці.....	44
2.5. Урок німецької мови на різних етапах навчання.....	47
2.6. Контроль на уроці німецької мови.....	52
2.7. Підготовка вчителя до уроку.....	55
Висновки до другого розділу.....	58
Розділ 3. Організація діяльності учнів на уроці німецької мови.....	59
3.1. Форми діяльності учнів на уроці німецької мови. Загальні вимоги до форм діяльності учнів на уроці.....	59
3.1.1. Індивідуальна діяльність.....	59
3.1.2. Індивідуально-масове тренування.....	62
3.1.3. Робота в парах.....	66
3.1.4. Робота в групах.....	67
3.1.5. Ігрові форми навчальної діяльності.....	69
3.1.6. Рольові ігри.....	71
Висновки до третього розділу.....	73
Висновки.....	75
Список використаної літератури.....	77
Додатки.....	84

ВСТУП

Дипломна робота розглядає питання методики засвоєння мовних знань, формування і розвитку лексичних і граматичних навичок. Іншими словами, питання створення матеріальної бази для оволодіння уміннями мовлення.

Мета дипломної роботи — систематизація розроблених методичною наукою рекомендацій, які можна використати при навчанні учнів граматичній та лексичній стороні усного мовлення і читання. Також розглядається методика роботи над активним і пасивним граматичним мінімумом і робота по оволодінню активним і пасивним словником. Навчання всіх видів мовної діяльності потрібно здійснювати у тісному взаємозв'язку, але підходити диференційовано до формування кожного з них. Цей взаємозв'язок забезпечується тим, що все що засвоюється в усній формі і для усного мовлення, закріплюється потім за допомогою письма і читання, водночас попереднє засвоєння матеріалу в усному мовленні полегшує навчання читання і письма як видів мовної діяльності. Вони в свою чергу сприяють розвитку усного мовлення, оскільки створюють опори і орієнтири для нього.

Диференційований підхід показано насамперед у прийнятій послідовності навчання (від усного мовлення до читання і письма), тобто в усній основі навчання, у постановці різних навчальних завдань. Відбір і організація мовного матеріалу і вся робота з формування навичок і умінь здійснюється на основі структурно-функціонального підходу і методу моделювання.

Структурно-функціональний підхід на початковому етапі, де синтаксичний рівень є відправним для навчання структурно-правильного оформлення мовлення, передбачає повну відповідність форми вираженому нею змісту і функції в мовленні. На цій основі, з урахуванням узагальненого логіко-сміслового змісту елементарних висловлювань (називання предмета і

якості його, дії, місця дії тощо), за допомогою методу моделювання виділяють типові речення (мовні зразки).

Навчання потрібно проводити поетапно. Розрізняють початковий, середній і вищий етапи. Кожний етап має своє відповідне завдання. На початковому етапі відбувається формування слухо-вимовних навичок. Він включає: ознайомлення із звуками, тренування учнів в їх вимові для формування навички, використання одержаних навичок в усній мові і при читанні вголос. В наступних етапах відбувається збереження і вдосконалення вимовних навиків. Це виконання фонетичної зарядки, опрацювання фонетичної сторони нового лексико-граматичного матеріалу, робота над вимовою шляхом читання вголос.

Об'єктом дослідження стали роботи багатьох учених, а також практична сторона вивчення іноземної мови в школі, тобто робота з учнями. Процес навчання, як відомо, двосторонній, який поєднує діяльність учителя і діяльність учня. Згідно з системою навчання діяльність учителя полягає не в тому, щоб повідомляти готові знання учням, а навчати їх спілкуватися, точніше, виконувати мовні дії з метою комунікації.

Інакше кажучи, вчитель повинен створювати такі умови, які спонукають учня до мовних дій, до вживання мовних засобів за зразком, але не бездумно, а порівнюючи свої мовні дії з наведеним зразком, виділяючи істотне, спираючись на мовний досвід у рідній та іноземній мові, щоб довести нарешті вживання мовних засобів до повного автоматизму і за допомогою вчителя зробити висновки і узагальнення.

Таким чином, **актуальність** теми дипломної роботи зумовлена необхідністю узагальнення досягнень сучасної методики викладання німецької мови в умовах типової загальноосвітньої школи.

Практичне значення роботи впливає з можливості використання даних матеріалів при самостійній роботі студентів факультету іноземних мов для розширення знань з курсу "Методика викладання іноземної мови".

Теоретичне значення роботи полягає у розширенні шляхів і можливостей дальшого дослідження технології навчання мовним знанням і формування навичок.

Структуру роботи визначили поставлена мета і шляхи її вирішення.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатку та списку використаної літератури.

У першому розділі розглянуто проблема формування навички сприймання і породження висловлювань.

У другому розділі подано докладний опис складових частин уроку.

Третій розділ присвячений характеристиці діяльності учнів на уроці німецької мови.

У висновках узагальнено результати проведеної роботи, сформульовано основні положення методичного пошуку.

У списку використаної літератури подано в алфавітному порядку перелік авторів, праці яких використані під час написання дипломної роботи.

ВИСНОВКИ

1. Основною формою навчальної роботи з іноземної мови є урок. На уроці найповніше виявляються організуюча, навчаюча, виховна і контролююча функції вчителя, а також успішно здійснюється навчання учнів аудіювання, говоріння і читання під керівництвом учителя в процесі спілкування з учителем і один з одним.

2. Урок німецької мови відрізняється своєю багатoprogramністю, обумовленою необхідністю оволодіння аудіюванням, говорінням і читанням, а також формування механізму сприймання і породження висловлювань, у зв'язку з чим учні працюють паралельно за кількома програмами на різних рівнях їх реалізації.

3. Урок німецької мови може включати такі етапи:

- підготовка учнів до навчальної роботи
- ознайомлення з новим мовним матеріалом
- опрацювання раніше введеного мовного матеріалу і оволодіння різними видами комунікативної діяльності
- повторне опрацювання нового мовного матеріалу
- заключний етап.

4. Основу уроку становлять вправи, а сам урок є системою вправ, за допомогою яких розв'язуються чергові завдання навчання аудіювання, і говоріння і читання. Вправи на уроці пов'язані одна з одною і співвідносяться з вправами попередніх і наступних уроків.

5. Режим проведення вправ (хорових, групових, парно-групових, парних, пошуком оптимальної організації індивідуальних) визначається пошуком оптимальної організації навчального процесу із залученням до усно-мовної практики найбільшої кількості учнів і збереженням дійового контролю.

6. На різних етапах навчання спостерігаються деякі зміни в структурі року. Для першого етапу в зв'язку з формуванням механізму сприймання і породження висловлювань характерна подрібненість навчального процесу. На другому етапі, де засвоюють аудіювання, говоріння і читання, навчальний

процес має більш комплексний характер. На третьому етапі, де мова виступає як засіб спілкування з пізнавальною, загальноосвітньою і виховною метою, відбувається подальше засвоєння учнями аудіювання, говоріння і читання.

7. Уроки німецької мови в своїй послідовності складають єдину систему, де зміст чергового уроку визначається ходом навчального процесу на попередніх уроках.

8. Контроль на уроці повинен відображати хід оволодіння учнями аудіюванням, говорінням і читанням.

9. Робота вчителя в класі організується відповідно до орієнтовного плану роботи на чверть і поурочних планів з методичними вказівками до них і разом з тим повинна враховувати реальний хід навчального процесу в даній групі.

10. Проблема становлення самостійної активної особистості учня в ході його підготовки до майбутньої професійної діяльності повинна цілеспрямовано вирішуватися в процесі викладання іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алхазішвілі А.А. Основы овладения устной иностранной речью М.: Просвещение, 2004. 334 с.
2. Барабанові Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання у немовному взр. К.: Інкос, 2005. 315с.
3. Бассай Н.Р. Німецька мова. Підручник для 5 класу середньої школи. К.: 78 Освіта, 1996.С. 269.
4. Беляев Б.В. Психологические основы обучения лексике ино- странного языка: пособие для преподавателей и студентов Москва: Просвещение, 1964. 136 с.
5. Бех П.О., Биркун Л.В. Концепція викладання іноземних мов в Україні. Іноземні мови. 1996. №2. С. 2-8.
6. Бим И. Л. Подход к системе упражнений с позиции иерархии целей и задач. Общая методика обучения иностранным языкам. Хрестоматія. М: Высшая школа, 1991. 319 с.
7. Бим И.Л. Система обучения иностранным языкам. М.: Высшая школа, 1974. 234 с.
8. Бім І.Л., Голотіна О.О. Німецька мова. Підручник для 6 класу середньої школи. К.: Освіта, 1993. С. 271
9. Бородулина М.К., Карлин А.П., Лурье А.С. й др.Обучение иностранным языкам как специальности Уч.пос.- М.: Вышш.шк, 1982. 255 с.
10. Бухбиндер В.А. Очерки методики обучения устной речи на иностранных языках. М., 1983. 276 с.
11. Бухбиндер В.А. Устная речь как процесс и как предмет обучения. Очерки методики обучения устной речи на иностранных языках Киев: КГУ, 2001. 568 с.
12. Вайсбурд М.Л. Роль индивидуальных особенностей учащихся при обучении иностранному общению *Иностранные языки в школе*. 2004. № 2. С.18

13. Волкова Н.П. Педагогіка: Навчальний посібник К.: Академвидав, 2007. 616 с.
14. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам: Пособие для учителя М.: АРКТИ-ГЛОССА, 2000. 165 с.
15. Данова Е. М., Костина Л. Т. Ролевая игра в обучении иностранному языку *Иностранные языки в школе*. 1988.№ 3. с. 12-16
16. Державна національна програма «Освіта». Україна ХХІ століття. К.: Райдуга, 1994. С 4-11.
17. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. українського видання С.Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
18. Зимняя И.А. Лингвopsихология речевой деятельности. М.: Московский психолого-социальный институт, Воронеж: НПО «МОДЭК», 2001. 432 с.
19. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе М.: Просвещение, 2001. 248 с.
20. Зинченко П.И. Непроизвольное запоминание Москва: Изд-во АПН РСФСР, 1961. 562 с.
21. Златогорская Ф.Л. Нужен ли ученикам немецкий язык. *Иностранные языки в школе*. 1990. №5. С.92-93.
22. Ибряева Т.П. Повышение эффективности обучения немецкому языку на занятиях индивидуального выбора. *Иностранные языки в школе*. 2001. №6. С.30-32.
23. Ительсон І.Є.Методика навчання англійської мови в середній школі. К.Радянська школа. 1969. С. 212.
24. Калаева Г. Г. Интенсификация обучения французскому языку при помощи языковых игр // *Иностранные языки в школе* 1996. N 3 с. 13 - 17. 13
25. Калашник А.П. Самостійна робота-потужний засіб сучасної освіти і виховання. Запоріжжя, 2005.224 с. 14
26. Kapatruk M. Methodik des FSUS. Tscherniwzi: Ruta, 2006. 86 S.

27. Китайгородская Г.А. Методика интенсивного обучения иностр.яз. Учебное пособие. 2-е изд.испр.и доп. М.: Высш. шк., 1986. 103с.
28. Китайгородская Г.А. Методические основы интенсивного обучения иностранным языкам. М.: Высш. шк., 1986. 267с. 1
29. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. *Іноземні мови в навчальних закладах*. Педагогічна преса, 2003.
30. Козырева И.В., Козьмин О.Г. Начинаем изучать немецкий язык: Учебное пособие. М.: Высшая школа, 1998. 272 с.
31. Колкер Я.М. Практическая методика обучения иностранному языку: Учеб. пособие для студ. филолог. М.: АCADEMIA, 2001. 264 с.
32. Комуникативна німецька мова / за ред. В. Задорожного, Т. Зайферта, Ф. Шнітцнера. Львів: "БАК", 1998. 164 с.
33. Кондратьева В.А. Оптимизация усвоения лексики иностранного языка Москва: Высшая школа, 1974. 120 с.
34. Крупник К.И. К проблеме обучения чтению на иностранном языке (прогнозирование вероятности понимания слов): автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02: «Методика преподавания иностранных языков» Москва, 1968. 33 с.
35. Крючков Г. Болонський процес як гармонізація Європейської системи вищої освіти. *Іноземні мови в навчальних закладах*. Педагогічна преса, 2004.
36. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. К.: Знання-Прес, 2008. 447 с.
37. Леонтьев А.А. Психология общения М.: Смысл, 2004. 456 с.
38. Леонтьев А.А. Язык и речевая деятельность в общей и педагогической психологии М: РАО/МПСи, 2001. 127 с.
39. Леонтьев А.Н. Некоторые вопросы психологии обучения речи на иностранном языке. Психолінгвістика и обучение русскому языку нерусских. М.: Русский язык, 1977. С. 5 – 12.

40. Ляховицкий М.В. Методика преподавания иностранных языков. М, 1981.267с.
41. Маслико Е. А., П. К. Бабинская Настольная книга преподавателя иностранного языка. Игровое обучение иностранным языкам и иноязычному общению. Минск: Вишэйшая школа, 1999. 214 с.
42. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. 2-е вид., випр.і перероб. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.
43. Методика викладання іноземних мов. Київ: Ленвіт, 1999. 320с.
44. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. Підручник. Київ: Академія, 2010. 328 с.
45. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. К.: Ленвіт, 1999. 320с.
46. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник для студентів вищих закладів освіти / колектив авторів під керівництвом С.Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 1999. 220 с.
47. Методика обучения иностранным языкам в средней школе Москва: Высшая школа, 1982. 374 с.
48. Методика обучения иностранным языкам в средней школе: Учебник / Гез Н.И. М.: Высш. школа, 1982. 373 с.
49. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): Навчальний посібник Київ: Ленвіт, 2008. 285 с.
50. Обучение иностранным языкам как специальности. Учебн. пособие / вородулина М.К. М.: Высш. школа, 1982. 255 с.
51. Общая методика преподавания иностранных языков в средних специальных учебных заведениях: учеб. пособие / под ред. А.А. Миролубова и А.В. Парахиной. Москва: Высшая школа, 1978. 264 с.
52. Основи методики преподавания иностранных языков Киев: Вища школа, 1986. 335 с.
53. Основи методики преподавания иностранных языков. Под ред. В.А. Бухбиндера. Киев. Вища школа, 1988, 336 с.

54. Панова Л.С. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: Підручник. К.: Академія, 2010. 328 с.
55. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычной речи. М.: Просвещение, 2004. 324 с.
56. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. М.: Просвещение, 1991. 223 с.
57. Педанова М.А. Методическая классификация лексики и ее использование при обучении немецкому языку в техническом вузе: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 / М.А. Педанова. Москва, 1969. 26 с.
58. Пирогова Н.Г. Непроизвольное усвоение лексики как способ развития иноязычного тезауруса студентов. Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина. 2011. № 2. С. 228–234.
59. Рахманина М.Б. Типология методов обучения иностранным языкам. М., 1998. 230 с.
60. Рогова Г.В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. М.: Просвещение, 2001. 315 с.
61. Склярєнко Н.К. Як навчити сьогодні іноземних мов(концепція) ноземні мови. 1995. №1. С.80-91.
62. Склярєнко Н.К., Олейник Т. И. Обучение диалогической речи в школе// Иностранные языки в школе. 1985. № 1. 22-26.
63. Скуратівська М.О. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов. <http://intkonf.org/skurativska-mo-suchasni-metodi-ta-tehnologiyi-vikladannya-inozemnih-mov-u-vischiy-shkoli-ukrayini/>
64. Смирнов А.А. Проблемы психологии памяти. Москва: Просвещение, 1966. 423 с.
65. Смирнова Р.А. Научить каждого. / Иностранные языки в школе. 1998. М6. С.51-55.
66. Старков А. Навчання англійської мови в середній школі. К.: Ралянська школа. 1979. С. 200.

67. Стойко С.В. Реалізація комунікативного підходу в навчанні іноземних мов. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Чернігів: ЧДПУ, 2011. Вип. 85 (Серія: Педагогічні науки). С.220-223
68. Тарнопольский О.Б. Интенсификация обучения лексике иностранного языка в неязыковом вузе: дис. ... канд. пед. наук: спец. РОЗДІЛ 12 Методика навчання іншомовної лексики 251 13.00.02. Днепропетровск: Днепропетр. ин-т инженеров ж.д. транспорта, 1979. 275 с.
69. Тарнопольський О.Б. Методика викладення англійської мови. К.: Вища шк., 1993. 167 с.
70. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти. Київ: ІНК ОС, 2006. 248 с.
71. Тропина И. А. Из опыта обучения немецкому языку как второму иностранному. *Иностранные языки в школе*. 2002. С.42-48.
72. Фельснер И.В. Методика усвоения лексики для чтения на первом курсе неязыкового вуза : автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 Москва, 1974. 26 с.
73. Фіцула М.М. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2002. 192 с.
74. Цільова комплексна програма «Вчитель» Інформаційний збірник Міністерства освіти України, 1997, N24. К.: Педагогічна преса. С.11-26.
75. Шостак І.І. Формування у майбутніх фінансистів англійської лексики компетенції у процесі читання професійно-орієнтованих текстів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 Одеса, 2015. 21 с.
76. Якушина Л.З. Методика построения урока в средней школе. М., Педагогика, 1984. 176 с.
77. Якушина Л.З. Связь урока и внеурочной работы по иностранному языку. М: Просвещение, 1990. 173 с.

78. Coady J. L2 vocabulary acquisition through extensive reading. *Second Language Vocabulary Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. P. 225–237.
79. Evans V. *Upstream C1 Advanced. Student's Book*. Newbury: Express Publishing, 2015. 262 p.
80. Hunt A. Current research and practice in teaching vocabulary. *Methodology in Language Teaching: An Anthology of Current Practice*. New York: Cambridge University Press, 2002. P. 258–266.
81. Krashen S.D. *Principles and practice in second language acquisition*. Oxford: Pergamon Press, 1982. 202 p.
82. *Longman dictionary of contemporary English*. Third edition. Harlow: Pearson Education Limited, 2000. 1668 p.
83. Nation P. *Learning vocabulary in another language*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 274 p.
84. Read J. Plumbing the depth: How should the construct of vocabulary knowledge be defined? Amsterdam: John Benjamins, 2004. P. 209–227.
85. Richards J.C., Rodgers T.S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press. 1995. 482 p.
86. Schmitt N. *Vocabulary in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. 224 p.
87. Swanborn M. Impact of learning purpose on incidental word learning from context. *Language Learning. – Michigan*. 2002. No. 52. P. 95–117.
88. Tarnopolsky O. Distribution of the English vocabulary to be mastered in the language course by students of tertiary linguistic schools. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Педагогіка та психологія. 2017. Вип. 27. С. 22–31.
89. Widdowson G. *Teaching Language as Communication*. Oxford University Press, 2000. 168 p.
90. Willis C.L. Mind maps as active learning tools. *Journal of Computing Sciences in Colleges*. 2006. Vol. 21, Issue: 4. P. 53–75.